Halászati Lapok

A Haltermelők Országos Szövetsége
és a Halászati Terméktanács információs és marketing hírlevele

A Magyar Mezőgazdaság melléklete

IV. évfolyam

2003/ Szeptember

Sokrétű vízgazdálkodás

Rétimajorban találkoztam dr. Cselőtei Lászlóval, akit aligha kell a halászoknak bemutatni. A kutatóprofesszor, a Magyar Tudományos Akadémia rendes tagja négy évtizeden keresztül vezette a Gödöllői Agrártudományi Egyetem (ma Szent István Egyetem) kertészeti tanszékét. Közel a nyolcvan évhez Laci bácsi (talán nem ró meg, ha ilyen bensőséges megszólítást használok) ma is aktív, hiszen az egyetemen továbbra is tanít, publikál. Bár kertészeti tudományt oktat, azért a vízgazdálkodás áll közelebb a szívéhez. Igaz, fogalmazhatunk úgy is, hogy a vízgazdálkodásnak, a hidrológia tudományának és a mezőgazdaságnak a viszonya tudományos szinten foglalkoztatta, mondhatni izgatta Laci bácsit. Aszályosodó korunkban pedig minden alkalmat meg kell ragadnunk arra, hogy a vízről, vízgazdálkodásról szót ejtsünk.

– Itt a Szent Péter-Pál napi halászbúcsún, a Rétimajori tavaknál is szomorúan nyugtázhattuk, hogy a halastavaknál is létezik aszálykár, miután vízutánpótlás híján idő előtt le kellett halászni a tavat. Erre kell hosszabb távon számítani?

– Hallottam a kialakult helyzetről, érdekelt is a dolog, tehát fiammal és két unokámmal – akik szintén rajongói a víznek és a horgászatnak – eljöttünk Rétimajorba. Nehéz szívvel láttam, hogy lehalászott, száraz tavak vannak. Az aszály nem csak a növényeket érinti, hanem – mint hidrológiai aszály – a vízgazdálkodást, s vele a halászatot is. Nekünk tudomásul kell venni Magyarországon, hogy a víz nem egyenlő a vízzel. Nem mindegy hogy mikor, milyen időben, milyen vizet és hol nézünk, hol találkozunk vele. Van, amikor sok a víz, van, amikor kevés. Nekünk tehát arra kell törekednünk, hogy minden helyzetet kezelni tudjunk a mezőgazdaságban a növényeknél és a halászatnál is. Azt is, amikor sok, azt is, amikor kevés víz van, ami azt jelenti, hogy a kettő között a vízzel való gazdálkodás, a víz megtartása valósuljon meg. Most, amikor a Vásárhelyi Tervet újra értékelik, tulajdonképpen erről van szó. Közelíthetjük a kérdést a víz, a vízépítés, vízgazdálkodás oldaláról, és közelíthetjük a felhasználók oldaláról. Elsőbbséget ez utóbbi esetben az emberi fogyasztású ivóvíz biztosítása élvez. Kérdésére válaszolva, hosszú távon kell számítani az idei helyzethez hasonlókra.

– Azt mondják, hogy Magyarország gazdag a vízforrásokban, ugyanakkor azt tapasztalhatjuk a felhasználók szemszögéből, hogy rosszul gazdálkodunk ezzel a természeti kinccsel.

– Adott gazdasági körülmények között adott szemlélettel gazdálkodunk. Amíg a mezőgazdaságban – az öntözésben és a halgazdaságban is – döntő kérdés, hogy mennyire gazdaságos az öntözés, s amíg a víznek ára van, addig ennek az árnak döntő szerepe van a gazdálkodásban. Tehát a vízzel a gazdaságosság határáig megyünk el az öntözés során. Más kérdés, kihasználtuk-e mindazt a lehetőséget, ami az adott viszonyok között létezett. A víznek a tározását – s itt a talajban való tározásra is gondolok – meg kell oldani. Ne engedjük ki mindazt a vizet a kertünkből, a határunkból, a megyénkből és az országból, amit eredményesen fel tudunk használni.

A víznek a tározását – s itt a talajban való tározásra is gondolok – meg kell oldani. Ne engedjük ki mindazt a vizet a kertünkből, a határunkból, a megyénkből és az országból, amit eredményesen fel tudunk használni.

Tartalom:

Szép volt, Hortobágy! 3

Szövetségi vélemény az Aszálystratégia tervezet című kiadványhoz 4

Dinnyésen is aszály 6

Képviselők, kapásra várva 7

Szövetkezzünk, vagy ne! 8

– Éppen ez a probléma, hiszen azt hallani, hogy nem fogjuk meg a vizet.

– Az a kérdés, hogy ezt a vizet hol tudjuk felhasználni. A legnagyobb víztömegünk nekünk a Dunában van, tehát a Duna mentén ezt a vizet kell öntözésre használni. Fel is használják, annyira, amennyire lehet. Sőt korábban ezt a Duna vizet úgy is felhasználták, hogy a Dunától távolabb lévő vízhordó rétegeket cső kutakkal megcsapolták, és ezt is felhasználták öntözésre. Ez – különböző okok miatt – a '90-es évek után visszafejlődött, és sajnos az óta az öntözött terület nagysága nem tud a korábbi 300–320 ezer hektár helyett 100–120 ezer hektár fölé menni. Kérdés, hogyan tudnánk ezt gazdaságosan tovább fejleszteni. A halgazdaságunk is megállt a 20–25 ezer hektárnál, s innen nem megyünk tovább. De lám, ezzel is probléma van. A Vásárhelyi Terv a nagy árvizeket próbálja kezelni, ezzel párhuzamosan viszont arra is választ

(Folytatás a 2. oldalon)

SZERKESZTI:
Szerkesztő Bizottság
FELELŐS SZERKESZTŐ:
Hajtun György

Sokrétű vízgazdálkodás

(Folytatás az 1. oldalról)

kell keresnünk, hogyan tudjuk a mezőgazdasági vízgazdálkodás valamennyi ágánál jobban hasznosítani a vizet.

– Ön is említette, hogy a víznek ára van, s csak a gazdaságosság határáig érdemes a vizet felhasználni. De reálisak-e ezek az árviszonyok?

– A víz természeti kincs, amelynek értéke van. Azután ezt a vizet felemelik, elszállítják, s ez is költségbe kerül. Kérdés, hogy ezt a költséget nekünk, különösen a vízdíjnál, mennyire indokolt nemzetgazdasági és természetvédelmi szempontból érvényesíteni. Látni kell azonban, hogy az öntözés költségét döntően a használt technika és energia ára teszi ki. Azt is keresnünk kell, hogy vajon az öntözés használata milyen termelés-intenzitási szinten mit tesz lehetővé és szükségessé. Egészen más a probléma a legintenzívebb öntözésnél – például a zöldség hajtatásánál – ahol a termelési érték hektáronként több tízmillió forintot jelent. Tehát a növény vízellátását percnyi pontossággal oldjuk meg és simulunk a növény vízigényéhez. Megint más a helyzet az intenzív kertészeti termelésnél, ahol a hektáronkénti termelési érték 1–5 millió forint között mozog, és megint más a szituáció, ahol a termelési érték 300–400 ezer forint. Ez utóbbihoz tartozik a szántóföldi termesztés jelentős része. Kérdés tehát, elbírja-e a hektáronkénti 50–100 ezer forintos öntözési költséget a gazdálkodó, illetve lehet-e és ha igen, hogyan csökkenteni az öntözés költségeit. Ehhez meg kell találni azokat a helyeket és vízforrásokat, amelyek könnyen és jól felhasználhatók. S itt a Tiszára épülő öntözőcsatornák jobb felhasználása is felmerül, de más forrásokat is lehetne találni.

Látni kell azonban, hogy az öntözés költségét döntően a használt technika és energia ára teszi ki. Azt is keresnünk kell, hogy vajon az öntözés használata milyen termelés-intenzitási szinten mit tesz lehetővé és szükségessé.

– Azt gondolom, hogy a halászok jó hatékonysággal használják fel a vizet, ha van nekik. De nincs. Mi volna a megoldás?

– Talán sarkosan fogalmazok, de a tógazdasági haltenyésztés fokozatosan átalakul olyan halgazdasággá is, ahol inkább már a horgászat dominál.

– Ezzel – ha szabad – vitatkoznék…

– Jó, nem vitatom, a kettő együtt is jelentkezhet. Nálunk a halfogyasztás növelésének még nagyok a lehetőségei. Mi magyarok a tavi halakat és nem a tengerit szeretjük, így a halászoknak fejleszteniük kell a gazdaságaikat. Most hogy a halat lehalásszuk, vagy horoggal kifogjuk, az már a halgazdaság profiljától, adottságaitól, lehetőségeitől függ. A horgásztatás plusz jövedelmet hoz, láthattuk ezt Rétimajorban is. Lehet, hogy a horgászok által kifogott hal mennyisége töredéke a kereskedelmi halnak, ám mégis, ez hozhatja a nagyobb jövedelmet.

A gazdaság mélyebb fekvésű területein pedig halastavakat létesítettek. Ma ott intenzív halgazdaság működik. És láttam még valamit: a talajban a víz 50–200 méter távolságban is megjelenik. A magas talajvízszint belejátszik a mélyen gyökerező növények vízellátásába.

– Akár horgásztatásról, akár haltenyésztésről van szó, a vízre szükség van. Az ember természethez való szimbiózisa hogyan valósul meg, abban a halászságnak fontos szerepe van, hiszen a halász környezetformáló, természetvédő gazdálkodást folytat. Jó irányban fejlődik-e a magyar halászat?

– Kicsit messziről kezdem. A '40-es évek közepén gyakornokként az ország egyik legszárazabb, talaj szempontjából az egyik legváltozatosabb tájékára kerültem, egész pontosan Tiszasülyre. Azokon a területeken, ahol 1–2 hektáros területet ki lehetett jelölni, amelyen alig egyké szál napraforgó bújt ki, azon később, a '40-es évek végén nagyon szép rizsterületet láttam. A gazdaság mélyebb fekvésű területein pedig halastavakat létesítettek. Ma ott intenzív halgazdaság működik. És láttam még valamit: a talajban a víz 50–200 méter távolságban is megjelenik. A magas talajvízszint belejátszik a mélyen gyökerező növények vízellátásába. Talán érdemes volna megnézni azokat a területeket, ahol a csatornák keresztül mennek, és a víz elszivárog, hogy ennek a víznek milyen a hasznosultsága. Most voltam Örményországban egy nemzetközi kongresszuson, és ott víztározókból csatornákon vezetik el a vizet. Abban a nagy szárazságban csodálatos vízellátottságú fákat és más növényeket láttam. Nem öntöznek, hanem az elszivárgott vízre épül az a növényi kultúra. Az a véleményem, hogy a magas talajvízszintű területek hasznosulása nagyon jó. Nekünk tehát a vízzel sokrétűen kell gazdálkodnunk. Megítélésem szerint lehet növelni a vizes élőhelyeket, a kérdés mindig az, hogyan tudjuk a tavakban a vízszintet tartani. Hiszek abban, hogy az elpárolgott víz pótlása megoldható, s a magyar halászság talán küzdelmes, de szép jövő elé néz.

– Hajtun György

Az étkezési ponty és busa termelői árai (Ft/kg) 2003. év 35. hét (augusztus 25–augusztus 31.) az ország egyes régióiban

Régió megnevezés	Ponty	Busa
Dél-Alföld	560–600	250
Észak-Alföld	530–600	190–220
Dél-Dunántúl	530–570	–
Közép-Magyarország	520–570	170–200

Az étkezési ponty és busa fogyasztói árai (Ft/kg) 2003. év 35. hét (augusztus 25–augusztus 31.) az ország különböző piacain

	Ponty	Busa
Budapest Nagycsarnok	790	400
Rákóczi tér	850	400
Lehel tér	850	450
Békásmegyer	850	390
Debrecen	800	400
Győr	700	350
Miskolc	780	380
Pécs	750	-
Szeged	750	250–300
Szekszárd	650	-
Szolnok	700	350

(Forrás: Halászati Terméktanács, Szabó Noémi)

Piaci árak Németországból

	München euró/kg
Ponty	8,90–9,50
Süllő	22,00
Harcsa	16,00–20,50
Pisztráng	10,00–19,90

(Forrás: Fisher & Teichwirt 8. sz., Szabó Noémi)

CORA áruház – Törökbálint fogyasztói árai 2003. év 36–37. hetén (Ft/kg)

Afrikai harcsa – tisztított egész:	759
Afrikai harcsa – nyúzott törzs:	1159
Afrikai harcsa – filé:	akciós 919
Kéksügér, tisztított egész:	999
Pisztráng:	1198
Lazac filé, friss:	2199
Élő ponty:	akciós 589
Ponty szelet:	akciós 959
Busa szelet:	719

(Forrás: Halászati Terméktanács, Szabó Noémi)

A Halászati Terméktanács elnökségének 2003. augusztus 27-én tartott ülésén az alábbi tóparti ajánlati árak kerültek elfogadásra 2003. szeptember 1. és december 31. közötti időszakra:

Étkezési ponty:	530 Ft/kg + ÁFA
Kétnyaras ponty:	640 Ft/kg + ÁFA
Egynyaras ponty:	690 Ft/kg + ÁFA
Étkezési busa:	180 Ft/kg + ÁFA

Szép volt, Hortobágy!

A XXIX. Országos Halfőző Versenyt – szokás szerint – megelőzte a Haltermelők Országos Szövetségének elnökségi ülése és a halászbál. Hortobágy jó házigazdának bizonyult, kitettek magukért a szervezők, rendezők, így az elnökségi ülést is megtisztelő Dr. Szili Katalin, az Országgyűlés elnöke nem csupán gazdag tapasztalatokat szerzett, de kellemesen is érezte magát. Titti Éva, Hortobágy polgármestere élete egyik legszebb napját élte, pedig nem csak a község szebbik arcát mutatta meg az Országgyűlés elnökének. Ellátogattak ugyanis egy tanyára, ahol a magyar valóság egy szeletével szembesülhetett a közjogi méltóság. Az ilyenfajta élményekre is szükségük lehet a politikusoknak…

Szili Katalin, érkezésével, *dr. Orosz Sándor* beszámolóját szakította félbe, aki a két elnökségi ülés közötti időszak eseményeit foglalta össze. *Dr. Csoma Antal*, a Haltermosz elnöke a kölcsönös bemutatkozás és üdvözlés után a halászati ágazat hazai helyzetét ismertette (lásd a teljes szöveget). Külön témaként szerepelt a halászat és a horgászat szabályozási kérdései. A horgászokat Szabó Imre, a MOHOSZ elnöke képviselte. És szóba került a találkozón a hazai halfogyasztás növelését célzó halászati marketing kommunikációs program tapasztalatairól is.

Az elnök asszony nem titkolta, hogy már gyermekkora óta szeret horgászni. S nem a zavarosban, erre legfeljebb a Parlamentben van módja. Egyébként családi szokás a horgászás, hiszen a papa és a mama is gyakran tölti idejét a vízparton. A személyes indíttatás megismerése után Szili Katalin kifejtette: a törvényalkotásban szeretnének segítséget nyújtani a horgászoknak és a halászoknak. Például abban, hogy az orvhalászást szigorúbb szankciókkal sújtsa a törvénykezés, mint eddig. S miután Szili Katalin egyik kedvenc témaköre a környezetvédelem, természetesen sok szó esett a környezetkímélő gazdálkodásról, a fenntartható fejlődés útjairól, így az öko-gazdálkodás kérdéseiről is. Igen csak elcsodálkozott azon, hogy a természetvédelmi törvény végrehajtási utasítása még nem készült el, amely viszont zsebbe vágó kérdés a halászoknak (például a védett állatok okozta károk enyhítése így nem érvényesíthető). A törvény egyébként akkor született (egész pontosan 1996-ban), amikor Szili Katalin a környezetvédelmi minisztérium politikai államtitkára volt, tehát mondhatni bábáskodott a törvény megszületésénél. Ígéretet tett arra, hogy a törvény végrehajtási utasításának elkészülését megsürgeti, és az Országgyűlés napirendjére tűzi. Reményeink szerint októberi lapszámunkban közölhetjük a Szili Katalinnal készült interjút.

Az országos halfőző versenyt a kilenclyukú híd mögötti térségben, a szabadtéri színpadnál rendezték. Régen láthatott a puszta ennyi embert, igaz nem csak a halászok, hanem a vadászok, horgászok is főztek, no nem halételeket. Az országos halfőző verseny mellett a megyei vadász, halász, horgásznap rendezvényei is vonzották a nagyközönséget. Az országos halfőző verseny keretében 75 ételt kóstolt a három zsűri. Orosz Sándor szerint a versenyzők többsége két kategóriában nevezett, de nem csak a nevezett ételek magas száma miatt volt különleges a hortobágyi esemény. Hortobágy – amely a világörökség része – az igazgató gondolatait (aki az Országgyűlés környezetvédelmi bizottságának alelnöke) a természethez, a természetvédelemhez terelte. A természetet önmagunk érdekében kell védeni, mert akkor leszünk hosszú ideig a Földön, ha a természettel barátságban, szimbiózisban élünk. A halászember ennek a szimbiózisnak a megtestesítője, hiszen a mai napja és a jövője annak függvénye, hogy az általa halászott víz ma is és a jövőben is otthont adjon a halnak. S ebből a szempontból szimbolikus értékű, hogy Hortobágy a házigazdája az idei országos versenynek. Az igazgató úgy fogalmazott, hogy nagy örömükre szolgált, hogy a helyiek megismerhették a halászság egészének problémáit, életét, törekvéseit, s hogy Hortobágy befogadta a halászokat.

Az elnökségi ülésen meghatározták a 2004. évi halászati marketing kommunikációs programot. Eldőlt az is, hogy jövőre, a jubileumi XXX. Országos Halfőző Versenynek Tata lesz a házigazdája.

Ami Szili Katalin látogatásának összegzését illeti, az igazgató elmondta: megtisztelő, hogy az ország közjogi méltóságának egyike elfogadta a meghívást, és eljött a halászok képviselővel szót váltani a közös dolgainkról. Az igazgató biztos abban, e látogatás után az elnök asszony nem fogadja el kritika nélkül azokat a megjegyzéseket, amelyek természetkárosítóként mutatják be a halászokat, horgászokat. A házelnök minden eszközzel támogatja azokat a törekvéseket, amelyek arra irányulnak, hogy a halászok természetfenntartó tevékenységét segítsék. A cél, mint kiderült, minden értelemben közös. Mi, halászok abban vagyunk érdekeltek, fogalmazott az igazgató, hogy az itt élő emberek egészséges környezetben létezzenek. A jogalkotási keretek között kezelhető problémákra megoldási javaslatokat is mondott Szili Katalin, így elsősorban az orvhalászat elleni büntetőjogi eszközök törvényi szabályozásának erősítésére önálló képviselői indítványt nyújt be, Orosz Sándor képviselővel közösen, az Országgyűléshez.

Az elnökségi ülésen meghatározták a 2004. évi halászati marketing kommunikációs programot. Eldőlt az is, hogy jövőre, a jubileumi XXX. Országos Halfőző Versenynek Tata lesz a házigazdája.

Tisztelt Elnök Asszony! Igazgató Úr! Tisztelt Elnökség! – kezdte mondandóját Csoma Antal. A halászati ágazat helyzete Magyarországon című értékelést, ha egy évvel korábban állítottuk volna össze, azt mondhatnánk, hogy az ágazat szolid fejlődése megalapozott, a termelés feltételei kezdenek konszolidálódni, általánosságban azt mondhattuk, hogy mind az aquakultúra, mind a természetes vízi halászat esetében a fenntartható fejlődés feltételrendszerének ágazatunk megfelel.

Természetesen az előző kijelentésem nem akarja szőnyeg alá söpörni a problémákat, de azok folyamatos megoldásában hol több, hol kevesebb sikerrel igyekszünk helytállni. Ezt a kedvező trendet igyekszik megtörni az a természeti katasztrófa, amely 2003-ban sújtja az egész mezőgazdaságot, ezen belül a halászati ágazatot. Korábbi években is volt aszá-

Folytatás a 6. oldalon

XXIX. országos halfőző verseny helyezés összesítő

Dunai jellegű halászlé

Helyezések	Név	Honnan	Pontszám
1.	Andó János	Baja	96,0
2.	Berek József	Mohács	95,4
3.	Dr. Novics György	Baja	94,5

Tiszai-Körösi jellegű halászlé

Helyezések	Név	Honnan	Pontszám
1.	Jenei László	Gyomaendrőd	95,2
2.	Jónás János	Szarvas	92,2
3.	Nagy Gábor	Szarvas	91,2

Egyéb halétel

Helyezések	Név	Honnan	Pontszám
1.	Mészáros Pálné	Szajol	96,6
2.	Rimóczi Ferenc	Tiszasüly	95,2
3.	Kovács László	Gyomaendrőd	94,6

Abszolút győztes

Helyezések	Név	Honnan	Pontszám
1.	Mészáros Pálné	Szajol	96,6

Szövetségi vélemény az Aszálystratégia tervezet című kiadványhoz

Magyarország az aszályosnak minősülő Kárpát-medencében fekszik. Népünk elemi érdeke tehát, hogy a vízgazdálkodás e körülmény alapján folyjék. Nem vitatva az eddigiek jelentőségét és eredményeit, megállapítható, hogy új filozófián nyugvó vízgazdálkodási gyakorlatra van szükség. A magyar halászságot képviselő Haltermelők Országos Szövetsége az „Aszálystratégia tervezet" alapelveivel éppen azért ért egyet, mert ezekben e filozófia lényege fogalmazódik meg.

Az alapelvekkel tehát egyetértünk, de álláspontunk szerint az operatív intézkedések között nem mindig érvényesülnek azok. A tájértekezletek tapasztalatai is megerősítették ezt a véleményünket, ezért szükségesnek tartjuk gondolataink rövid, írásos vázlatát is csatolni a társadalmi vita dokumentumaihoz.

Az új filozófia alapgondolata, hogy az országba beérkező, illetve itt keletkező vizeket hazánkban tartsuk, tározzuk annak érdekében, hogy akár többszöri és többcélú felhasználása is biztosítható legyen. A tógazdaságok ebben az esetben inkább a víz közbülső gazdáinak tekinthetők a szolgáltató és a végleges felhasználók között. A halászati ágazatnak a vízgazdálkodásban és az aszálykár megelőzésében stratégiai szerepe van.

Az ágazatnak megvannak az eszközei és lehetőségei ahhoz, hogy a stratégia megvalósításában partner legyen, hiszen csak a tógazdasági terület mintegy 21 ezer ha-ra tehető. Jelenlegi állapotukban a gazdálkodók mintegy 210 millió m3 víz betárolását tudják teljesíteni. Tórekonstrukcióval ez növelhető, ugyanakkor éves szinten ennek kétszeresével számolhatunk. A új stratégiai beruházások közé a halastavak karbantartását, felújítását (kotrás, töltéskarbantartás) is be kell tervezni hiszen az után több víz tárolására és hasznosítására lennének alkalmasak. Az őszi és tavaszi átfolyó vizek hatékonyabb megfogása ezáltal biztosított lesz. A tógazdaságok általi nagyobb mértékű tárolás elősegíti azt, hogy több víz maradjon benn az országban, más vállalkozások hasznára is. Ehhez fel kell mérni a hazai halastavak és víztározók állapotát, meg kell határozni, hogy mennyi többletvíz befogadását tenné lehetővé a rekonstrukció. E munka elvégzését a Halászati és Öntözési Kutatóintézet koordinálhatná, de az egyéb operatív feladatok kidolgozásában is vezető szerepet javaslunk az intézetnek.

A Nemzeti Aszálystratégia továbbvitelének elősegítésére a Haltermelők Országos Szövetsége létrehozza a Halászati Aszálybizottságot, négy regionális tag, egy elnökhelyettes és titkár részvételével. Erről várhatóan az elnökségi ülés dönt, a szövetség alapszabályának megfelelően meghatározza a bizottság működési rendjét. A Halászati Aszálybizottságot és a magyar halászatot képviseltetni kell a Nemzeti Aszálybizottságban is.

Érdekeltté tehetők a tárolási kapacitással rendelkezők – jogszabály módosítások, üzemeltetési szabályzatok átdolgozása, vízhasználatra vonatkozó szerződések kedvezőbbé tétele útján – abban, hogy az országból egyébként kifolyó vizeket megfogják, azt tárolják. Rendbe kell tenni a vízhasználat díjszabási gyakorlatát, mert a jelenlegi nem teremt érdekeltséget a többletvíz befogadására. Az új vízgazdálkodási filozófia egyik alapeleme az új érdekeltségi rendszer megteremtése.

A jelenlegi anomáliákat jól tükrözi, hogy a természetes vizeken működő halászati hasznosítóktól sok esetben érdekeltségi hozzájárulást szednek be a közérdeket meghaladó vízügyi túlmunkák címén, de az nem világos, hogy ezért a joggyakorló milyen szolgáltatást kap. Ezek után nem csoda, hogy az épített tavakon sincs minden rendben a vízszolgáltatás körül. Meg kell vizsgálni, hogy a többletvíz megfogásának milyen jogszabályi, gyakorlati, műszaki és eljárásrendbeli (szerződéskötések) akadálya van. A halastavak környékén javul a földek vízháztartása, ezért azoknak a kármegelőzésben döntő szerepe van. Az egyébként országból kifolyó vizek megfogásával, a tógazdaságok vízkivételi lehetőséget biztosíthatnának pl. az öntözéses kultúráknak.

Az idei aszály miatt nem várhattak őszig a lehalászással

A halgazdálkodás a magyarországi halastavakon hároméves üzemben folyik, ennyi idő alatt lesz piaci méretű a szaporított hal. Ezért a termelőnek alapvető érdeke a halastavakat folyamatosan üzemi vízszinten tartani, az optimális hozam és a termelés folyamatosságának biztosítása érdekében. Ezért tekinthető a víz gazdájának, melyet saját érdekében de mások hasznára is betárol, használ. Nyilvánvaló, hogy a vízi építmények fenntartásához folyamatosan, minden évben hozzájárul.

A vízhasználatra vonatkozó szerződések a kölcsönös teherviselést nem jelenítik meg. Jellemző az érdekeltség és a rend hiánya. Az állami főművek költségeit is sok esetben a gazdálkodókkal fizettetik meg. Fenntartásuk ugyanakkor közcélú, melyet

központi költségvetésből finanszíroznak. Aszályos években pedig a vízkorlátozás elrendelésekor semmiféle kártérítés nem illeti meg a gazdálkodót.

Az Európai Unió Víz Keretirányelve előírja azt, hogy 2015-ig jó állapotba kell hozni minden európai felszíni és felszín alatti vizet. A 21 ezer ha üzemelő tógazdaság szintén ebbe a körbe tartozik. Egy részük ráadásul védett természeti terület is. A Nemzeti Agrárkörnyezetvédelmi Program „Vizes élőhely" célprogramja a jó ökológiai állapot megteremtéséhez és fenntartásához vezető út első lépéseit támogatja. Ezek alapján természetes az, hogy a halastavaknak, mint vizes élőhelyeknek ökológiai, a halgazdálkodástól független vízigényük is van, sok esetben hatósági és majdan EU-s kötelezettségek kapcsán. Ez az ökológiai vízigény az állapot fenntartásának érdekében a teljes üzemi vízigény (vízjogi engedély) fele.

Szintén a VKI rendelkezése szerint az aszálykárok csökkenthetők öntözéssel, víztározással, de csak akkor, ha a haszonélvezők a beavatkozások közvetlen-, készlet- és környezeti költségeit teljes mértékben, vagy az EU által elfogadott mértékben megtérítik és a vizek környezeti állapota ezáltal nem romlik. Ennek szellemében meg kel határozni a haszonélvezők körét, meg kell határozni ki minősül végfelhasználónak a többszöri hasznosítás során. Meg kell vizsgálni, hogy a mezőgazdaság egyes ágazatain kívül mely szektor még haszonélvezője a mezőgazdasági vízfelhasználásnak. A halgazdálkodásra de más ágazatokra is igaz az, hogy a víztározás, vízfelhasználás a gazdálkodó saját javát és érdekét szolgálja, de azokat mások hasznára is végzi (pl. jóléti szektor).

A tógazdaságok jelenleg is folyamatosan végeznek vízminőségvédelmi munkát, kezelik a betárolt vizet annak érdekében, hogy annak eleresztésekor mint kibocsájtó megfeleljenek a vízminőségvédelmi követelményeknek. A felhasznált eszközök és elvégzett beavatkozások aszály esetén kármegelőző tevékenységek is egyben. A technológia eszköz- és munkaigényes, a jövőben az ilyen célú beruházásokat és egyéb beszerzéseket támogatásban kell részesíteni.

Az aszálystratégia tervezetből nem derül ki, hogy a jelentős felszín alatti vízkészlettel való gazdálkodás milyen szerepet kaphat a megelőző tevékenységben.

A Vásárhelyi Terv beruházásait a tervezet nem említi az aszálystratégia részeként. Az árvízvédelmi intézkedéseken túl meg kell vizsgálni a létesítmények halgazdálkodási lehetőségét. A kialakítandó síkvidéki tározókat a halászati ágazat nem csak árvízvédelmi víztárolásra használná, hanem halhústermelésre, horgásztatásra, turisztikai célokra stb. Ahol erre igény van és más érdekeket nem sért célszerűbb lenne az egész éves vízborítottságú tározók tervezése és üzemeltetése. A vizes élőhelyek területe növekedne, aszályos években kedvező hatása lenne a tározóknak a környékbeli mezőgazdasági vállalkozások működésére is.

A halászok élete is könnyebbé válik, ha érvényesül az új vízgazdálkodási filozófia

A dombvidéki területeken meg kell vizsgálni új víztározók építésének lehetőségét, fel kell újítani a 80-as években elkezdett, de abbamaradt víztározó-építési programot. Ennek szerves részeként a meglévő víztározók karbantartását, felújítását is el kell végezni, a dombvidéki völgyzárógátas halastavak rekonstrukciójával együtt.

A halászati ágazat és az akvakultúra egyre jelentősebb a jóléti szektorban is. Egyes vállalkozások árbevételüknek jelentős részét már egyéb, mezőgazdaságinak nem minősülő tevékenységből szerzik, melynek alapja a halgazdálkodás. A vidékfejlesztésnek jelentős résztvevői a tógazdaságok, tevékenységük folytán fellendül a helyi idegenforgalom. Tehát a már említett természetvédelmi érdekeken túl a GKM hatáskörébe tartozó turisztikai fejlesztésekre is hatással van a halgazdálkodás, a tógazda által létesített és fenntartott vizes élőhely.

A halgazdálkodásra de más ágazatokra is igaz az, hogy a víztározás, vízfelhasználás a gazdálkodó saját javát és érdekét szolgálja, de azokat mások hasznára is végzi (pl. jóléti szektor).

Az aszálystratégia kidolgozásánál a következő halgazdálkodást érintő szempontokat kell figyelembe venni:

- Az aszálystratégia ismerje el a halászati ágazat stratégiai szerepét.
- Az EU víz keretirányelvet halászati szempontból is elemezni kell, a megfelelés érdekében.
- Az EU víz keretirányelve tükrében meg kell állapítani, hogy a mezőgazdasági és halászati vízhasználatok többsége nem végfelhasználat. Meg kell vizsgálni, hogy ezeknek milyen egyéb ökológiai, társadalmi, ipari, jóléti turisztikai stb. haszna és haszonélvezői vannak.
- Szükség van a Vásárhelyi Terv konstruktív kritikájára, a lehetőségeken belül a halgazdálkodás érdekeinek érvényesítésére.
- Meg kell változtatni az üzemeltetési szabályzatokra és vízszolgáltatási szerződésekre vonatkozóan a sokszor hatályon kívül helyezett jogszabályokon nyugvó vízszolgáltatási gyakorlatot. A vízszolgáltatás nem kegy, és a szolgáltató nem hatóság.
- A szolgáltatások díjszabásánál érdekeltté kell tenni a termelőket az átfolyó vizek megfogásában.
- A mesterségesen kialakított vizes élőhelyek ökológiai vízigényének biztosítását közcélúnak kell tekinteni, az ökovíz mértéke a vízjogi engedély szerinti mennyiség fele és azt addig a mértékig ingyenessé kell tenni.
- A megalakuló Nemzeti Aszálybizottságban képviseltetni kell a halászati ágazatot.
- Az aszálystratégia kidolgozásában a Haltenyésztési és Öntözési Kutatóintézetnek döntő szerepe kell legyen.

A tervezet alapvető célkitűzéseivel egyetértünk, örvendetes az, hogy az aszályosnak minősített Kárpát Medence problémáit kezelni igyekszünk a jövőben. Az operatív feladatok végrehajtásánál a rendelkezésre álló erőforrások hatékony felhasználása a cél, és ilyen értelemben, valamint az erőtakarékosság jegyében fogalmaztuk meg gondolatainkat. A tervezet készítőinek, valamint a négy tájértekezlet szervezőinek is köszönjük eddigi munkáját.

A Haltermelők Országos Szövetsége Elnökségének jóváhagyásával, tisztelettel:

dr. Orosz Sándor
igazgató

Szép volt, Hortobágy!

Folytatás a 3. oldalról

lyos időszak, amelynek káros hatását át kellett vészelni, de nem ilyen tartós. Volt olyan csapadék tömeg, amely halastó gátakat mosott el, s a falu főutcáján lehetett a halakat összeszedni, de ez helyi jellegű volt. A mostani aszály viszont rendkívül hosszan tartó, szinte az egész országra kiterjed, és az ágazatra nézve megrendítő erejű. Szerencsére a kormányzat megértette helyzetünket, és a növénytermesztők részére szánt segítséghez hasonló támogatásban, kárenyhítésben részesülhet ágazatunk is.

Szükséges is volt ez a megértés, hiszen a halászat az egész világon perspektivikus ágazat. A halgazdálkodás, halászat végterméke a hal egyre nagyobb jelentőséggel bíró élelmiszer:

– a korszerű, egészséges táplálkozás alapja,

– jövedelem termelő tevékenység, mely kiegészítő tevékenységeivel együtt részese a vidékfejlesztésnek és a foglalkoztatottság javításának.

– bővülő piacra termel,

– részese a Nemzeti Agrár Környezetvédelmi programunknak, különös tekintettel a vizes élőhelyek célprogram megvalósítására. E célprogram tovább erősíti a halászat, halgazdálkodás és környezet-természetvédelem szoros kapcsolatát, hiszen szuperintenzív halgazdálkodás kivételével a tevékenységünk magában hordozza az ökológia gazdálkodás alapjait.

A hal-halász jelzőrendszer a természetben, hiszen a természetes vízi élőhely legkisebb károsítására is érzékenyen reagál. Önző érdeke a halásznak, hogy őrizze, óvja a vizet és környezetét, hiszen annak legkisebb károsítása is az ő és családja életét, megélhetését veszélyezteti.

A hal a legjobb jelzőrendszer a vizek minősége tekintetében, hiszen durván fogalmazva: nem azért rossz a víz, mert megdöglött a hal, hanem azért pusztult el a hal, mert rossza víz.

Sokszor felejtik el az utóbbi időben azt a körülményt, hogy a korábbi, meg a még most is sokszor előforduló felelőtlen emberi gyarlóságok milyen káros hatással vannak a vizek minőségére: például városok, falvak szennyvizének bevezetése, beszivárgása az élővizekbe, holtágakba. Vagy a holtágak, tavak, víztározók partján gomba módra szaporodó víkendházak zárt szennyvízrendszerre való bekötés nélküli építése hogyan szennyezi az addig csodálatos természeti adottságokkal rendelkező vizet, és a károsítás csak jóval később jelentkezik. Csak akkor keresik a felelősöket, amikor az elpusztult haltetemeket kell eltávolítani.

Kiemelt szerepe van a halászatnak a horgászat, horgászturizmus fejlesztésében. Ma már tudjuk, hogy a halászat – horgászat – horgászturizmus jól egymásra épülő tevékenység, hiszen ahhoz, hogy megfelelő minőségű és faj összetételű halállomány legyen a vizekben okszerű halkihelyezést kell végezni, ezt pedig a halgazdálkodási egységek tudják biztosítani. Ugyanakkor a halgazdálkodó részére pedig biztos piacot jelent a horgászérdekek kiszolgálása.

A jó halasítás a horgászturizmus fejlődésének kapcsolatát jól példázza egy konkrét adatsor a Közép-Tisza térségéből:

1999-ben 8400 területi jegyet adtak ki,
2000-ben 8200 db-ot (ekkor volt a cián szennyezés)
2001-ben 12000 db-ot,
2002-ben 14000 db-ot,
2003-ban 16000 db várható.

Természetesen a fokozott halkihelyezésekhez szükség volt a Halgazdálkodási Alap támogatására is, ami sajnos ebben a formában megszűnni látszik. Rendkívül sürgős, hogy megtaláljuk a megoldást az Alap addigi feladatainak és finanszírozásának folytatására, hogy ez a tendencia ne törjön meg.

Hozzátartozik a horgászturizmus fejlesztéséhez a halőrzés, halvédelem fejlesztése is. Bár ez nemcsak a természetes vizekre, hanem a tógazdaságokra is vonatkozik. Az a kérésünk, hogy a közeljövőben várható vadorzás megítélését szigorító törvénymódosításnál az orvhalászat – orvhorgászat is hasonló megítélés alá essen.

Erről a közelmúltban tárgyaltam *dr. Bárándy Péter* miniszter úrral, aki ígéretet tett a kérésünk megvizsgálására, jelentette ki az elnök. Ezúton is kérnénk Elnök Asszonyt, hogy támogassa ez irányú kezdeményezésünket, hogy a törvény szigora jobban védje a halat, és tevékenységünket, mint eddig tette.

A tájékoztatóm végén néhány szót, fontosabb nemzetközi kapcsolatainkról. Szövetségünk tagja a Szövetkezetek Nemzetközi Szövetsége Halászat Bizottságának, amely a világ szövetkezeti halászait képviseli. Jóleső érzés, hogy a Halászati Bizottság is fontos programpontnak határozta meg a marketing munka fejlesztését, mint ahogy azt a mi Szövetségünk is teszi. Szövetségünk tagja az Európai Aquakultúra Szövetségének. Ez az a szervezet, ahol az aquakultúra, ezen belül az édesvízi aquakultúra európai fejlesztési kérdései előtérbe kerülnek, s a szervezeten belül a pontytenyésztésben Magyarország jelentős szerepet kapott.

Kiemelten kellene szólni a Halászati Kutatás magyarországi helyzetéről és nemzetközi kapcsolatairól, az EU csatlakozás halászati előkészületeiről, de ezt majd kollégáim részletezik.

Annyit elmondhatok, hogy mi halászok, nagy várakozással tekintünk a jövő év májusa elé. Ugyanakkor kellő félelemmel is, hogy miként tudunk majd megfelelni a követelményeknek, hogyan tudjuk versenyképességünket úgy növelni, amivel a jelenlegi belföldi piacainkat megtarthatjuk és javul export lehetőségünk, mondta végezetül Csoma Antal.

Dinnyésen is aszály

Gárdony város önkormányzata június közepén rendezte meg a Tóparti Napok rendezvénysorozatát. Az öt napos eseményen (június 18–22-ig tartott) a Dinnyési Ivadéknevelő Tógazdaság is bemutatkozott. *Szabó Krisztián*, a tógazdaság vezetője sikeresnek ítélte a bemutatót, mivel szép számú látogatót fogadtak. A tavak bemutatásán túl egy amúr szaporítást is megszerveztek erre a napra, amelynek a laikus látogatók is örültek.

A Dinnyési Ivadéknevelő Tógazdaság – a Haltermosz termelő üzeme – 110 hektáron gazdálkodik. Mint a legtöbb dunántúli tógazdaságot, Dinnyést is évek óta sújtja az aszály, a vízhiány. Mindez persze gondot okoz a gazdálkodásban, az ivadéknevelésben, szaporításban. Egy-egy termelési ciklusban pontyból 20 millió zsengét tudnak biztonsággal előállítani a keltetőházukban. A ponty mellett azonban foglalkoznak busa, amúr, compó, süllő, csuka szaporításával.

A ponty és a növényevő halfajok piacán élesedik a helyzet, mert nem csak a termelés, hanem a szereplők száma is növekedett az elmúlt időszakban. Ragadozókból kevesebb fogyott, de ebből is van kínálatuk, míg a keszegfélékre, compóra inkább ősszel mutatkozik kereslet.

Az idei aszály kritikus helyzetet teremtett a dinnyési tavaknál is. Ott járunkkor éppen egy vízügyi tárgyalás közepébe csöppentünk, amelyen a vízügyi, a környezet- és természetvédelmi szakemberek, valamint a horgászok képviselője is jelen volt. A vízügyisek is elismerték, hogy jelentős a vízhiány a tavakban. Olyannyira nagy a vízhiány, hogy a halállomány egy részét csak vízpótlással sikerült megmenteni. A telepített süllők viszont már így sem élték túl az oxigénszegénységet. A vízügy 100 ezer köbméter vizet ad a tógazdaságnak ahhoz, hogy a legnehezebb napokat túléljék.

A jövőbe nézve Szabó Krisztián úgy véli, megoldást jelent, ha egy tóval kevesebbet üzemeltetnek annak érdekében, hogy a krónikus vízhiány okozta károkon enyhítsenek. A károk ugyanis nagyok, s ezért sem tudják maradéktalanul teljesíteni az éves tervben megfogalmazott elvárásokat.

h-n

Képviselők, kapásra várva

A marketing programnak köszönhetően a Haltermelők Országos Szövetségének vezetői ma már nem csupán a halászok által rendezett eseményekre, halfőző versenyekre kapnak meghívást, hanem horgászversenyre is. Legutóbb július 16.-án a Ráckevei Duna-ág szomszédságában kialakított Préri-tóhoz szólt a meghívás. Csak a helyszínen derült ki e sorok írója számára is, hogy immár hatodik alkalommal rendezik meg az országgyűlési képviselők, sajtó munkatársai számára a horgászversenyt. Az esemény szervezője Hajdu László, a fővárosi XV. kerület polgármestere, országgyűlési képviselő, akinek nagy segítségére volt Széchy István vállalkozó és Molnár Ferenc tógazda, a Préri-tó tulajdonosa.

Mielőtt bármit is részleteznénk az eseményből, el kell mondanunk, hogy *dr. Orosz Sándor*, a Haltermosz igazgatója – igaz nem a saját csapatának – kifogott egy 3,2 kilogrammos pontyot, mégpedig éppen *Hajdu László* botjával, aki azért nem tudott a kapásra figyelni, mert éppen a Halászati Lapoknak nyilatkozott. S majdnem így járt *Vajda Pál* országgyűlési képviselő, Budapest főpolgármester-helyettese is, aki éppen befejezte nyilatkozatát, amikor kapása volt. Kár, hogy a kiemelés előtt a csaknem négy kilós ponty leszakította magát a horogról. Ez a kettős egy csapatot alkotott, s miután ezen a helyen volt a legtöbb kapás és fogás, nem volt véletlen, hogy ez a csapat nyerte meg a versenyt, mégpedig 22 900 ponttal (a pontok száma a kifogott hal súlya grammban mérve).

Ami pedig az igazgató csapatát illeti, ott *Karakas János* és *Ecsődi László* képviselők várták a kellő pillanatot, ám ez csak egyszer jött el. Akkor Karakas János fogott ki egy 3,2 kilós pontyot. (Csak zárójelben: Karakas képviselő úr nagy pecás, ért is a horgászáshoz, ám ezen a reggelen csak a horgászbotot hagyta otthon. Szerencsére kapott kölcsönbe egyet, de jól tudjuk, minden horgász ragaszkodik a saját felszereléséhez.)

A Préri-tó Kiskunlacházától 1-1,5 kilométerre, az 51-es 46-47-es kilométerkövek között fekszik. Molnár Ferenchez – ha az idő engedi – gyakran járnak képviselők horgászni, nem véletlenül, hiszen itt kulturált körülményekkel várják a vendégeket. A tórendszert 1991-ben kezdte el Molnár Ferenc kiépíteni, az első öt hektáron ivadéknevelésssel foglalkozott, s az itt befolyt összegből tudta csak a további munkákat elvégezni. Az óta 22 hektárnyi tófelületet hoztak létre, amelyen csak horgásztatnak. Van itt ponty, süllő, afrikai harcsa, igazi horgászparadicsom. Akasztóról veszi a halat a vállalkozó, mondván, ott jó szikes talajon nő az ivadék. A Préri-tóban van elegendő víz, a Ráckevei Dunaágból emelik át a szükséges mennyiséget, igaz igen drágán. A vállalkozó tagja a Haltermosznak. Nosztalgiából lépett be, mert a vállalkozás megkezdése előtt az Első Halászati Szövetkezetnél volt főágazat vezető. Itt csaknem két évtizedet dolgozott a halbiológusi végzettségű szakember, így a kapcsolatok megmaradtak.

Hajdu Lászlót a parlamenti horgászegyesület egyik tagjaként úgy gondolta, hogy – pártállásra való tekintet nélkül – nem ártana a képviselőtársakat egy-egy napra összehozni. Sikerült a szervezés, így ennek köszönhetően politikamentesen töltöttek el a jelenlévő képviselők egy értelmes, szép napot. A foci és a horgászat gyermekkor óta fontos Hajdu László életében. Még meghajlított gombostűvel fogta a törpeharcsát. Aki a napi taposómalomból ki akar lépni, annak a legjobb kikapcsolódás a horgászat, vallja a képviselő polgármester. A horgászás és a polgármesterség között igen sok a közös vonás. Mindkettő csapatmunka is, bár egyéni „sportágakról" van szó. A polgármesteri székbe csak az üljön be, akinek az átlagosnál nagyobb a türelme az emberekhez. Ami Hajdu László számára különösen fontos, hogy egy-egy horgászással eltöltött hétvége, nap után sokkal higgadtabban megy a fogadóórákra, s végzi a munkáját. A XV. kerületben egy 20 hektáros bányatavon működik a kerületi horgászegyesület, amely több mint 400 tagot számlál. S miután több kerület horgászai vannak jelen az egyesületben, így a másik kerületben lévő tavakra is rendszeresen kijárnak.

Aki a napi taposómalomból ki akar lépni, annak a legjobb kikapcsolódás a horgászat, vallja a képviselő polgármester. A horgászás és a polgármesterség között igen sok a közös vonás.

Ami pedig a XV. kerület gazdálkodását illeti, ez az önkormányzat nem küzd forráshiánnyal. Miután perem kerületről van szó, itt nagyobbak a lehetőségek az új munkahelyteremtéshez. Hajdu László hetedik éve polgármester, s ez alatt az időszak alatt nem kellett hitelt felvenniük. Az EU-csatlakozás után egy 8 négyzet-kilométeres területen szabad fejlesztés keretében – az unióban is meghirdetett – ökovárost hoznak létre. Ezen a területen a munkahelytől a szabadidőközponton át minden felépül, mégpedig a főváros segítségével.

Vajda Pál nevét gyakran emlegetik a fővárosiak, ha éppen útfelbontás, vagy más építkezés zavarja a közlekedést. Márpedig – különösen a nyári időszakban – gyakran szidjuk az építtetőket. Vajda Pál ezt úgy említi, hogy az ő családja csuklik a legtöbbet. De a helyettesek arra valók, hogy a katasztrófákat kezeljék. Arra szegődött a képviselő, hogy a mérnöki, közgazdasági tudását a főváros beruházási kérdéseire összpontosítsa. Teszi ezt immár tíz éve, s úgy tűnik – függetlenül az előbbi kritikáktól – sikeres ez a munka. 2010-ig európai várossá fejlődik Budapest. Ha az EU 2007-ben elfogadja az újabb hét évre szóló gazdálkodási tervét, akkor a budapesti közlekedés fejlesztését is hatékonyabban tudják majd a városatyák végezni.

2010-ig európai várossá fejlődik Budapest. Ha az EU 2007-ben elfogadja az újabb hét évre szóló gazdálkodási tervét, akkor a budapesti közlekedés fejlesztését is hatékonyabban tudják majd a városatyák végezni.

A főpolgármester-helyettes ugyancsak gyermekkora óta szereti a horgászást. Az elmúlt évtizedekben több szép fogást is megörökíthetett a fogási naplójában, ám a legbüszkébb arra a 7,5 kilós süllőre, amelyet a Dunán, az újpesti szennyvíztisztító alatti körgátnál fogott ki. A Duna tisztul, ezért olyan halak is megjelennek a folyóban, amelyről korábban csak álmodoztak a horgászok. Vajda Pál látott már kecsegét is kifogni a folyóból. S megint csak a polgármester-helyettes szólal meg a képviselőből akkor, amikor azt mondja: 10 éven belül Budapesttől északra és Budapest semmi nem terheli szennyvizeivel a Dunát. De hogy a halról is beszéljünk: a képviselő nagyon szereti kifogni a halat, miként szívesen meg is főzi. De ennie viszont már nem szabad belőle, mert fehérjeérzékenységgel küzd. A család viszont szívesen fogyasztja a halételeket. Annak ellenére, hogy Vajda Pál nem eheti a halat, igen fontos és egészséges ételnek tartja, s talán ennek is köszönheti, hogy a városligeti országos halfőző népünnepélyt kiemelt eseményként kezeli a főváros.

Kötek Csaba versenybíró az eredményhirdetéskor azt jelenthette be, hogy a 16 induló csapatból az első helyet a *Palotai Legyőzhetetlenek* szerezték meg 22 900 ponttal, a második a *Palotai Prücskök* 8020 ponttal, míg a harmadik helyen az *URH Negatív* csapata végzett 7600 ponttal.

H. Gy.

Szövetkezzünk, vagy ne!

Az EU csatlakozás közeledtével fokozatosan felgyorsultak a mezőgazdasági szektorban működő vállalkozások önszerveződései. Ez részben spontán módon, a piaci igényeknek való megfelelés miatt történt, részben pedig kormányzati indíttatással került sor a szövetkezésekre. A törvényi háttér ismertetésekor két rendeletre kell hivatkozni, illetve ezeket kell azoknak ismernie, akik ilyen szerveződésben gondolkodnak: 25/1999. (III. 5.) FVM rendelet: a zöldség-, gyümölcstermelői, -értékesítő szervezetekről; valamint a 85/2000. (IX. 18.) FVM rendelet: a termelői csoportokról.

A halászatban dolgozók számára egyetlen járható út ezen a szinten a termelői csoport rendszere, ugyanis Termelői és Értékesítő Szervezetet (TÉSz) csak és kizárólag a zöldség-gyümölcs szektorban tevékenykedők alakíthatnak. Ennek ellenére néhányszor ebből a körből vett mintákat is bemutatok, mivel ezen példák is tanulságosak, továbbá a kétféle szerveződés alakításának kritériumai (és így buktatói) hasonlóak.

A termelői csoport alakításának kritériumai

A fő kritérium az, hogy a szövetkezést alapító termelők egyazon tevékenységi körrel foglalkozzanak. Ez a halászat esetében megvalósul, mivel a közös tevékenység a haltenyésztés. Ezen belül lehet specializálni az egyes tagok tevékenységét, de mivel lényeges követelmény a csoporttal szemben, hogy éves szinten a 150 milliós árbevételt el kell érni, ezért pl. csak egynyaras ponty értékesítéssel nem érdemes, nem célszerű résztvenni a csoportban. A termelői csoportot legalább 15 termelőnek kell alakítania. Lényeges kritérium, hogy egy tag, egy bizonyos termékével (pl. egynyaras ponty) csak egy termelői csoportnak lehet a tagja. A termelői csoport végezhet felvásárlást is, de ez csak az árbevétel 30%-ig terjedhet, amiből következik, hogy a tagok által termelt termékekből származó árbevételnek minimum 70%-nak kell lenni.

A szervezet alakításánál meg kell határozni azt a működési összeget, amelyet minden tag az értékesítés után befizet a csoport számlájára. Ez hivatott a csoport menedzsmentjének a finanszírozására. A tagok a vállalt terméküknek 75%-át kötelesek a csoporton keresztül értékesíteni, a fennmaradó 25%-ot értékesíthetik közvetlenül a fogyasztók felé.

A termelői csoport megalakításának menete

A termelői csoport háromféle gazdasági formátumban alakulhat: szövetkezet, Kft. és Rt., melyek társasági formáknak vannak speciális követelményei is, amit a rendelet tartalmaz.

A termelői csoport megalakításának kiinduló pontja egy, a tagok által elfogadott gazdasági társasági forma kialakítása. Ez, ahogy a fentiekben már tárgyaltuk, szövetkezet, korlátolt felelősségű társaság (Kft.), vagy részvénytársaság (Rt.) lehet. Gyakorlati tapasztalat, hogy a termelői csoport (és méginkább igaz ez a TÉSz-ek esetében) előzetes elismeréséről határozó FVM Agrárrendtartási Hivatala a szövetkezeti formát preferálja, és a kft.-k, valamint az rt.-k az elismerést jóval nehezebben kapják meg. Tehát az alakításnál vegyük figyelembe az előnyt élvező vállalkozási formulát.

Az alakulás után a cégbírósági bejegyzés következik. Lényeges, hogy a termelői csoportok (és TÉSz-ek) esetében termelésre utaló tevékenységi körök nem szerepelhetnek, ugyanis az alakuló vállalkozás célja a közös értékesítés, a piacon való nagyobb mennyiségű és egységes áruval történő megjelenés. Fontos azonban, hogy minden tagnak termelési tevékenységet kell végeznie, bérelt vagy saját területen. Olyan tag, mely termelést nem végez (pl. csak kereskedelmi tevékenységet folytat) nem lehet tagja a csoportnak.

A cégbírósági bejegyzést követően el kell készíteni az ún. elismerési tervet, mely 5 éves periódusra előre tervezi a csoport tagjainak termelési-, valamint kereskedelmi és beruházási tevékenységét. Ennek főbb szempontjait a rendelet tartalmazza, de különösen hangsúlyozottan veszik figyelembe az üzleti tervet, és a beruházások tervezését.(A cikk írója számára kicsit furcsa, hogy előre kell megadni olyan paramétereket, amelyet egy termelő gyakran még egy hónappal előre sem tud prognosztizálni: termelt halmennyiség, ár stb.). Az elismerési terv része a cégbírósági bejegyzés, határozat, a társasági szerződés vagy alapító okirat.

Az elismerési terv utolsó kötelező melléklete az ágazati Terméktanács véleménye az elismerési tervben foglaltakról. Ez – a híresztelések ellenére – nem támogató nyilatkozat, hanem egy vélemény, tehát a Terméktanács negatív véleménye ellenére is benyújtható a vállalkozás anyaga.

A komplett elismerési tervet a Terméktanácsi véleménnyel együtt kell az illetékes megyei FVM Hivatalhoz benyújtani. Olyan csoportok esetében, ahol megyéken túlnyúló termelési területek vannak, ott ahhoz a hivatalhoz kell benyújtani az anyagot, ahova a csoport elnöke vagy vezetője tartozik. A tervben fontos, hogy az érintett megyéket kiemeljük, mert ezek lesznek a csoport „működési területei". A megyei FVM Hivatal nyilvántartásba vételt követően 5 napon belül továbbítja az anyagot az FVM Agrárrendtartási Hivatalához, akik véleményezik az anyagot, és hiányok esetében hiánypótlásra szólítják fel a csoport menedzsmentjét.

Miért érdemes termelői csoportot alakítani?

A termelői csoport (és a TÉSz) alapítási kedvet nagymértékben növeli, hogy az állam az éves árbevétel minimális nagyságának megfelelően alanyi jogon támogatja a termelői csoportokat. A 150 milliós árbevétel elérése esetén a bevétel 10%-ának megfelelő összeg kerül a csoporthoz. Az így kapott összeget a csoport felhasználhatja beruházásokra (jelen pillanatban az összeg 80%-át kell beruházásra fordítani), illetve árbevétel arányosan visszaoszthatja a tagoknak (árbevétel arányos visszaosztás: olyan százalékban kap a tag juttatást, amilyen százalékban hozzájárult a csoport éves árbevételéhez).

Tapasztalataim szerint az alakuló csoportok és szervezetek alakításának ez az egyik fő mozgató rugója. Ez bizonyos szinten nem szerencsés, mert ahhoz, hogy ezt az árbevételt produkálni lehessen, valamint a csoport a különböző jelentésbeli kötelezettségeinek megfeleljen, és legfőképpen működjön, ahhoz rengeteg szervező és érdekérvényesítő munka szükségeltetik. Ennek gyümölcse a 10%, de ennek eléréséhez rögös út vezet.

A másik, jelen pillanatban még nem tisztázott, de már körvonalazódó előnye a csoportoknak, hogy az Uniós csatlakozást követően azon társaságok kategóriájába fognak tartozni, melyben első körben fognak hozzájutni az EU támogatásaihoz (kiemelten kezelik a termelői csoportokat és a TÉSz-eket). Így a jelenlegi támogatási szintnél jóval nagyobb támogatások első kedvezményezettjei ebből a körből fognak kikerülni.

Ezenkívül számtalan kisebb előny (és néhány hátrány) is felsorolható, ami azonban még változhat a csatlakozásig. Vélhetően az összes pozitívumot és negatívumot nem lehet sem felsorolni, sem prognosztizálni, de látva az EU agrárszabályozását, meggondolandó ezen lehetőség kihagyása a halászság számára!

A cikk megjelenését az Európai Unió PHARE Access 2000 programja támogatta.

Urbányi Béla